

Osmanlı Türkçesi Hakkında

About Ottoman Turkish

AYŞEGÜL TOSUN

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi,
İslami İlimler Fakültesi, Lisans Öğrencisi.
Ankara, Türkiye
Social Sciences University of Ankara,
Faculty of Islamic Sciences, Undergraduate.
Ankara, Turkey

Türü: Makale

ORCID 0000-0002-6217-9785

aysegul.tosun@student.asbu.edu.tr

Geliş Tarihi: 1 Kasım 2021 | **Yayın Tarihi:** 21 Aralık 2021

2. Makale

Atıf/Citation: Tosun, A. (2021). "Osmanlı Türkçesi Hakkında". *Genç Atebe Dergisi* 2, 13-15

Özet

Osmanlı Türkçesi 13. ile 20. yüzyıllar arasında Osmanlı Devleti'nin yayılmış olduğu bütün ülkelerde kullanılmış olan Arapça ve Farsçadan etkilenmiş bir Türk dilidir. Osmanlı Türkçesinin alfabesi Arapça ve Farsça harflerden oluşmaktadır. Osmanlı Türkçesi, Farsça ve Arapça kelimelerle uyum sağlayarak bu kelimeleri Türkçenin hazinesine dâhil etmiş ve kendine özgü bir dil kurmuştur. Osmanlı Türkçesi; Eski Osmanlı Türkçesi, Klasik Osmanlı Türkçesi ve Yeni Osmanlı Türkçesi olarak kendi içinde üç döneme ayrılmaktadır. Osmanlı Türkçesi mi yoksa Osmanlıca demek mi daha doğrudur? Osmanlı Türkçesinin kaldırılmasının etkileri nelerdir? Çalışmada bu konular üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Türkçesi, Arapça, Farsça, Dil, Dönemler.

Abstract

Ottoman Turkish is a Turkish language influenced by Arabic and Persian, which was used in all countries where the Ottoman Empire spread between the 13th and 20th centuries. Ottoman Turkish alphabet consists of Arabic and Persian letters. Ottoman Turkish, in harmony with Persian and Arabic words, included these words in the reservoir of Turkish and established a unique language. Ottoman Turkish is divided into three periods in itself as Old Ottoman Turkish, Classical Ottoman Turkish and New Ottoman Turkish. Is it more correct to say Ottoman Turkish or Ottoman Turkish? What are the effects of the abolition of Ottoman Turkish? The study will focus on these issues.

Keywords: Ottoman Turkish, Arabic, Persian, Language, Periods.

Giriş

Osmanlı Türkçesi, Eski Anadolu Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasında bir köprü durumunda olup Türk dilinin Türkiye Türkçesinden önceki dönemini teşkil eder (Baran, 2018, 2132). Osmanlı Devleti'nin günlük hayatta, edebiyatta ve yönetimde hâkim ve geçerli dili Türkçe idi. Arapça, medreselerdeki ilmi faaliyetlerde; Farsça ise bazı sûfi kesimler arasında ve aydınlar arasında kullanılırdı (Develi, 2010, 121).

Osmanlı Türkçesi sadece Arapça ve Farsçadan değil, başka dillerden de etkilenmiştir; ancak diğer dillerle olan etkileşimi Arapça ve Farsça kadar çok değildir.

Osmanlı Türkçesi alfabesinde toplamda 31 harf bulunmaktadır. Bu harflerin 28 tanesi Arap alfabesinden, geriye kalan 3 harfi ise Fars alfabesinden alınmıştır. Osmanlı Türkçesi, Arapça ve Farsçadan kelimeler alarak bu kelimeleri Türkçeye dâhil etmiştir. Osmanlı Türkçesinde kelimeler sağdan sola doğru yazılır. Harfler de umumiyetle bitiştirilerek yazılır (Timurtaş, 2015, 1).

1. Osmanlı Türkçesi mi? Osmanlıca mı?

Osmanlı Türkçesi ya da Osmanlıca, 13. ile 20. yüzyıllar arasında Anadolu'da ve Osmanlı Devleti'nin yayılmış olduğu bütün ülkelerde kullanılmış olan Arapça ve Farsçanın etkisi altında kalan Türk dilidir (Güncel Türkçe Sözlük, 2 Kasım 2021). "Osmanlı Türkçesi" ile ifade edilmek istenenle "Osmanlıca" ile ifade edilmek istenen arasında tarihsel ve delalet açısından bir fark mevcut değildir. Osmanlı Türkçesi Osmanlı Devleti'nin dili olduğu için "Osmanlıca" olarak ifade edilmektedir. Ancak "Osmanlı Türkçesi" tabiri bilimsel olarak daha doğru bir ifadedir. Bununla birlikte Osmanlı Türkçesi ya da Osmanlıca, Türkçeden ayrı bir dil varlığı olmayıp tarihsel olarak Türkçenin belli bir dönemini ifade etmektedir. Türkçenin değişik adlarla anılması, Türk milletinin dilinin uzun bir tarih içerisinde geniş bir coğrafyaya yayılarak çeşitli lehçelere ayrılması dolayısıyladır (Özkan, 2007, 483). Bu sebeple Osmanlı Türkçesi isimlendirme açısından Osmanlıcadan daha doğru görülmektedir. Hâlihazırda konuşulan bugünkü Türkçe, Osmanlı Türkçesinin bir devamı niteliğindedir. Günümüz Türkçesini Osmanlı Türkçesinden ayıran temel hususiyetlerin başında değişen alfabe gelmektedir (Ak, 2017: 20).

2. Osmanlı Türkçesi Dönemleri

Osmanlı Türkçesi kendi içinde üç döneme ayrılmaktadır. Bunlar sırasıyla şöyledir: Eski Osmanlı Türkçesi, Klasik Osmanlı Türkçesi ve Yeni Osmanlı Türkçesi. (i) Eski Osmanlı Türkçesi; Anadolu Selçukluları, Beylikler devri ve Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemini kapsar. Bu devredeki Türkçeye Eski Anadolu Türkçesi, Eski Osmanlıca gibi adlar verilmiştir. 13-15. yüzyılları içine alan bu dönemde Türkçe, gramer şekilleri ve kelime hazinesi bakımından daha sade bir yapı gösterir. (ii) Klasik Osmanlı Türkçesi dönemi, 15. yüzyılın ikinci yarısından sonra özellikle fetihle birlikte İstanbul'un bir kültür ve medeniyet merkezi hâline gelmesiyle başlayıp 19. yüzyılın ortalarına kadar devam eden süreyi kapsar. (iii) Yeni Osmanlı Türkçesi dönemi, 19. yüzyılın ortalarından 20. yüzyılın başlarına kadar devam eden dönemdir. Bu dönemde, yüzyıllarca İslam kültür çevresinin ve dillerinin etkisi altında kalan Yeni Osmanlı Türkçesi, Tanzimat'la birlikte Batı kültürünün tesiri altına girmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısında ise, divan edebiyatının çerçevesinden çıkıp Batı kültürünün etkisi altında Avrupaî bir karakter kazanmaya başlamıştır (Özkan, 2007, 483-484).

3. Osmanlı Türkçesinin Kaldırılması

20. yüzyıl başlarından itibaren Fransız Devrimi sayesinde gelişmeye başlayan Türkçülük akımı dilde sadeleşmeyi ve öz Türkçe sözcüklerin kullanılması gerektiğini savunmuş ve bu sayede, modern Türkiye Türkçesi dönemi başlamıştır. 1928 yılında yapılan Harf Devrimi ile birlikte Osmanlı Türkçesi alfabesi kaldırılmış ve Latin alfabesi kaynaklı yeni Türk alfabesi kullanılmaya başlanmıştır. Yeni Türk alfabesine geçilmesiyle birlikte Osmanlı Türkçesi dönemi bitmiştir.

4. Osmanlı Türkçesinin Kaldırılmasının Etkileri

Osmanlı Türkçesinin kaldırılmasından maksat, Arap alfabesinin terk edilip Latin alfabesine geçilmesidir. Osmanlı Türkçesinin kaldırılmasının olumsuz birçok etkisi olmuştur. Arap alfabesinin terk edilip Latin alfabesine geçilmesiyle Osmanlı Türkçesiyle yazılan edebiyat, tarih vb. ilmî alanlarda kaleme alınan eserler okunamaz hâle gelmiştir. Zira Osmanlı Türkçesi 600 yıllık bir zaman dilimine yayılmıştır. Bu zaman dilimi içerisinde pek çok eser kaleme alınmıştır. Ancak günümüzde bu eserlerin okunabilmesi için Osmanlı Türkçesinin öğrenilmesi bir gerekliliktir.

Sonuç

Osmanlı Türkçesi Arap ve Fars alfabesinden alınan harflerle yazılan bir dildir. Osmanlıca tabirine göre Osmanlı Türkçesi daha doğru bir tabirdir. Çünkü Osmanlı Türkçesi, Türkçeden ayrı bir dil değildir. Bu bağlamda günümüzde kullandığımız dil, alfabe dışında Osmanlı Türkçesinin devamı niteliğinde sayılabilir. Yukarıda belirtildiği gibi Osmanlı Türkçesi kendi içerisinde Eski Osmanlı Türkçesi, Klasik Osmanlı Türkçesi ve Yeni Osmanlı Türkçesi olarak üç döneme ayrılmıştır. 20. yüzyılda ise Arap ve Fars harfleri kaldırılarak Latin alfabesi kaynaklı yeni Türk harfleri kullanılmaya başlanmış, böylece Osmanlı Türkçesi kullanımı sonlanmıştır.

Kaynakça

- Ak, M. "Dilde Birlikte Yaşama Tecrübesi Olarak Osmanlı Türkçesi". *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 43, (2017), 20-24.
- Baran, B. "Osmanlı Türkçesi Öğretiminde Arapça, Farsça ve Eski Anadolu Türkçesinin Yeri". *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 7/4 2018, 21-32.
- Develi, H. (ed.). *Türk Dili I*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları, 2010.
- Özkan, M. "Osmanlı Türkçesi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 33/483-484. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.